

eternam: quandoquidem appellare dominum, fidei tantum est, facere verò quæ dicit, operis: vt nec alterum separetur ab altero. Horum vtrunque similitudine probat architectorum, quorū, prior & sapiens fundat domū supra firmam petram, supra quam fundata est ecclesia, nec descendit ab illa, quacūq; tentatione ingruente, nec ab illa semoueri potest, vsque adeò adhærescit illi. Alter autem tanquam stultus ecclesiæ, petram non curat, & sic tanquam in arena fundatus, minima quaque tentatione, & gloriæ vento inanis, deturbatur ad ima: & fit illius ruina magna, vtpote à fide in hæresim, qua nulla est ruina maior.

CAPVT SEPTIMUM.

Ingressus Capharnaum christus, Centurionis fidem admirans, seruum eius sanat, viduæ filium iuxta Naim suscitatur, Ioannis discipulos erudit, Iudæos illius verbis insultantes confutat, à peccatrice pedes vntus, Simonem murmurantem ex proposita illi parabola confirmat.

Cum autem impleisset omnia verba sua in aures plebis, intrauit Capharnaum. † Centurionis † Matth. S.a. autem cuiusdam seruus malè habens, erat mortuus, qui illi erat preciosus. Et cum audisset de Iesu, misit ad eum seniores Iudeorum, rogans eum vt veniret, & saluaret seruum eius. At illi cum venissent ad Iesum, rogabant eū sollicitè, dicentes ei: Quia dignus est vt hoc illi præstes. Diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse edificauit nobis. ¶ At cum iam non longè esset à domo, misit ad eum Centurio amicos, dicēs: Domine, noli vexari.

Quod autem Matthæus ait accessisse ad Christum Centurionem, Lucas autem non accessisse, sed seniores rogatum misisse, nulla ob id est discordia. Matthæus enim accessisse ait, quomodo vulgò dicimus: Qui per alium facit, per seipsum facere videtur. Hic autem infirmus, quem τῷ ἰδᾶ Matthæus vocat, Lucas modò δούλου, id est, seruum vocat, modò τῷ ἰδᾶ, id est, puerum.

puerum. Quapropter cum Matthæus semper puerum appelleret, intellige *παῖς* & siue puerum ea significatione, quæ puerum, seruum, non filium appellamus, aut puerilis ætatis aliquem. *Παῖς* enim nihil aliud significat. Noluit autem Christus descendere Capharnaum ad filium reguli sanandum: descendebat tamen ad Centurionem, cum illum in itinere obuium habuit, ne & diuitias seruituti præponere diceretur, & honores humilitati.

† Matth.
8. b.
23. q. 1. ca.
no. Noli.
De consecra. dist.
2. capite.
Quotidie.
† Matth.
8. c.

† Non enim sum dignus ut sub tellum meum intres, propter quod & me ipsum non sum dignum arbitratus, ut venirem ad te: sed dic verbo, & sanabitur puer meus. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic vade, & vidit: & alij veni, & venit: & seruo meo fac hoc, & facit. Quo audito, Iesus miratus est, & conuersus, sequentibus se turbis dixit: † Amen dico vobis, nec in Israël tantam fidem inueni. Et reuersi qui missi fuerant domum, inuenerunt seruum qui languerat sanum.

Iandudum Centurio credebatur unum esse Deum, & cum tanta Christi signa audiret, credidit ipsum esse Deum, ad quem obuius exiuit, deprecaturus ne vexaretur domum eius intrare, qui non minorem absens, quæ præfens omnipotentiam habebat, ut quodcumque solo verbo iuberet fieri, id factum esset. Quoniam Dei & hominis inquit, non est comparatio: ego autem purus & nudus homo, habeo milites & seruos, qui omnia iussa mea fideliter exequuntur, quanto magis tu qui Deus es, iubere potes angelis tuis, & statim iussa tua capessunt. In quibus Christus Centurionis fidem agnouit, quia vir gentilis tanta de Deo æstimabat: humilitatem, qui indignum credidit ad quem Christus diuersaretur: & prudentiam, quæ sub tantillo corpore Christi rectam agnouit diuinitatem. Quæ singula miratus Christus, non ut passione perturbatus, sed ut nos talia admiremur, dixit turbis: Fidẽ gentium tandem fore Iudæorum fidei præponendam, quod nudæ legi Iudæi adhærerent, hic autem gentilis absque doctore & lege hunc credidit esse Deum.

Et factum est deinceps, ibat Iesus in ciuitatem, quæ vocatur

tur Naim, & ibant cum eo discipuli eius, & turba copiosa. Cùm autem appropinquaret portæ ciuitatis, ecce defunctus efferebatur, filius unicus matris sue, & hec uirga erat, & turba ciuitatis multa cum illa. Quam cùm uidisset dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Et accessit, & tetigit loculum. Hi autem qui portabant, steterunt. Et ait: † Adolefcens, tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, & cepit loqui: & dedit illum matri sue. Accepit autem omnes timor, & magnificabant Deum, dicentes: † Quia propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus uisitauit plebem suam. Et exijt hic sermo in uniuersam Iudeam de eo, & in uniuersam circa regionem.

† 4. Reg.
4. d.

† Ioã. 4. 6
& 6. b.

Naim ciuitas est Galilææ, in sorte Zabulon sita, sub monte Tabor, duobus miliaribus ab eo distans, iuxta montem Hermon, in latere Aquilonari. In hoc autem miraculo de suscitato uiduæ filio, consideranda est quanta fuerit matris afflictio, quæ unigenitum amiserat, & quia uirga, nullam spem habebat recipiendi alterius filij. Considerandum quoque, quòd non in domo suscitatur, ac priuatim, ne quis diceret non uerè tunc mortuum fuisse. Nec abs re dixit Lucas, quòd tetigit Christus loculum siue feretrum caudaueris, ut ostenderet uerè mortuum & sepultum. De allegorica huius historię expositione, uidere potes Bedam & alios. Scholiastæ autem non est in ijs immorari, quæ unusquisque non indoctus modò pie comminisci potest.

Et nunciauerunt Ioanni discipuli eius de omnibus his. † Et conuocauit duos de discipulis suis Ioãnes, & misit ad Iesum. † dicens: Tu es qui uenturus es, an alium expectamus? Cùm autem uenissent ad eum uiri, dixerunt: Ioannes Baptista misit nos ad te, dicens: Tu es qui uenturus es, an alium expectamus? In ipsa autem hora multos curauit à languoribus suis, & plagis, & spiritibus malis, & cæcis multis donauit uisum. Et respondens dixit illis: Euntes renunciate Ioanni que audistis & uidistis: quia cæci uident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur: & beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me.

† Matth.
11. a.

Hæc nunciantur Ioanni in carcere & vinculis, vt hæbet Matthæus. Cùm verò discipulos ad Christum mittit, non vt dubius interrogat, sed vel vt discipulos suos informet super veritate Christi, & virtutibus eius, vel vt illi mandet, an sit eum ad inferos etiam adnunciaturus fore venturum, quasi dubitaret, an descensurus esset Christus in infernum, & eius descensum prædicere deberet, sicut eum mundi redemptorem nouerat, & eum digito ostenderat talem ea gratia in mundum venisse. Hæc autem in præsentia fecit nunciorum, vt Ioanni referrent maiora signa, & plura prioribus. Et sic discipulis Ioannis per signa exponit quæcunque quæsitæ, quod factis potius respondeat, quàm dictis, quæ nullus antea tot & tanta & talia fecerat.

- Et cùm discessissent nuncij Ioannis, cœpit de Ioanne dicere ad turbas: † Quid existis in desertum videre? Arundinẽ vento agitatum? Sed quid existis videre? hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste preciosa sunt et delitijs, in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? vtiq; dico vobis, et plusquam prophetam.*
- † Mala. *Hic est de quo scriptum est: † Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Di*
3. a. *co enim vobis. Maior inter natos mulierum propheta Ioan*
- Marc. 1. a. *ne Baptista nemo est, qui autem minor est in regno Dei, maior est illo.*

Nec præsentibus discipulis Ioannis voluit tanta de Ioanne turbis referre præconia, ne discipulis illis videretur adulari: sed illis abeuntibus dixit turbis: Quid existis in desertum videre? Vbi aduerte cùm dicit: Ecce qui in veste preciosa sunt & delitijs, &c. Pro veste preciosa, Græcè est, *ἰν ἰματίο καὶ ἐν δόξῳ*. Est autem *ἰματίο*, non ipsa vestis aut vestimentum, sed vestitus aut cultus, & quod etiam Latini dicunt, vestiarium. Cætera Matth. 11. patent.

Et omnis populus audiens, et publicani iustificauerunt Deum, baptizati baptismo Ioannis. Pharisei autem et legisperiti consilium Dei spreuerunt in semetipsos, non baptizati ab eo.

Sensus est: Omnis populus & publicani iustum & veracem esse Deum prædicauerunt, baptizati baptismo Ioannis. Pharisei autem & legisperiti recusantes baptizari à Ioanne baptismo poenitentiae, consilium Dei, id est, consilium Ioannis à Deo profectum spreuerunt in semetipsos, in suam eorum perniciem.

At autem dominus: † Cui ergo similes dicam homines generationis huius, & cui similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro, & loquentibus ad inuicem, & dicentibus: Cantauimus vobis tibijs, & non saltastis: lamentauimus, & non plorastis. † Venit autem Ioannes Baptista, neque manducans panem, neque bibens vinum, & dicitis: Dæmonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens; & dicitis: Ecce homo deuorator, & bibens vinum, amicus publicanorum & peccatorum. Et iustificata est sapientia ab omnibus filijs suis.

Quoniam videt Iudæos non facile posse conuinci, ideo eos confert paruulis in sapientibus, & in foro sedentibus, & sibi inuicem improperantibus & facilem viam, & difficilem, quasi dicerent, quid iucundius cantu & ludu, & hanc viuendi normam vos docuimus, nec illa vobis placuit, quid tristius luctu, & hūc vobis ostendimus, & multo minus vobis placuit, ita nec facile nec difficile vobis placet. Hanc autem similitudinem applicat ad Ioannis difficilem viuendi normam, quæ illis summè displicebat, quem propterea vocabant dæmoniacum. Et ad suam satis facilem, huic tamen clamabant ebriosum & voracem. Veruntamen veri sapientiæ filij facile discerunt inter cibū et potum, & quod nō est regnū Dei esca & potus, quorum nec vsus, sed intemperata & concupiscentia ab illis arguitur: quia iustitia magis opera, quā voces attendit. Cætera Matth. 11.

Rogabat autem illum quidam de Phariseis vt manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisei, discubuit. † Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quod Iesus accubuit in domo Pharisei, attulit alabastrum vnguenti, & stans retrò secus pedes eius, lachrymis cepit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes.

pedes eius, & unguento ungebat.

Christus Phariseos maiores predicabat peccatores, quam publicanos. Verum quia apud publicanos sapius devertebat, ne Pharisei murmuris ansam caperent, quia illos fugeret, nec ad eos vocatus recufavit intrare. De mulieris autem huius unctiōe, quodque eadem sit cum ea de qua agit Lucas: Matthæus, Marcus, & Ioannes, Matt. 26. diximus, quod te remittimus, & ad eos qui de vnica Magdalena aduersus Fabrum scripserunt. Hoc autem loco non possum tibi non indicare audaculi nostri librarij versutiam, qui concordantiam, vt appellant, de vnctrice ista muliere, cum alijs Euangelistis, quæ in veteribus omnibus Biblijs habebatur, è suis expunxit, nimirum vt cum Fabro ex vna plures faceret Magdalenas. Nota autem quod Phariseus qui Iesum exceperat, multis modis hic peccat. Et perperam videlicet ac temerè de muliere iudicando, quæ iam peccatrix esse desiderat: & Christo ob id prophetiam derogando, quod mulierem contrectaret, peccatricem esse ignorans (nam & talè esse nouerat) neq; si non nosset, propheta esse non desisset (cum non necesse sit propheta omnia nosse) talè esse sciens Christus, qui vocare peccatores, & nõ iustos venerat, misericorditer susciperet. Idcirco temerariũ eius iudicium, qui peccatricẽ aspernaretur, reprehensurus Christus, ostendit plus de se meritã esse peccatricẽ, quàm eũ à quo exceptus erat. Hac autem similitudine probat: Duo debitorum inquit erant cuidam sceneratori: pro quo verbo Græcè est δανειστῶν, quod & sceneratorum significat, & creditorum: magisq; hoc loco quadrabit creditori, quod sceneratores ratò aliena nomina debitoribus cõdonare soleant. His autem inquit debitoribus, quorum alter quingentos, alter quinquaginta denarios debebat, debitum remisit: vter inquit plus creditorem diligit? Cumque ille respondisset: is cui plus donatum est: subiunxit Christus, non minorem assumens, sed maiorem: Sed ista plus me dilexit quàm tu: ergo plus ei quàm tibi remissum est. Hoc est enim quod postea concludit: Propter quod dico tibi, remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multũ. Probat autem quod mulier plus dilexit, quàm Pharisæus,

faus, qui se plus de Christo meritum esse cęsebat, quod
 qui se iustū putabat, conuiuio Christum exceperisset. Pro-
 bat autem ex humanitatis obsequijs hic enumeratis, quę
 sibi mulier pręstitisset, ex qua dilectione concludit plus
 illi remissum esse. Sed quorsum inquit, vt iam non as-
 pernetur mulierē hanc tanquā peccatricē, quę peccatrix
 esse desierat, remissis sibi propter ingentem dilectionem
 omnibus peccatis, ob idque nec erat à Pharisęo iam iu-
 dicanda peccatrix, nec abhorrenda vt peccatrix. Si autē
 iuat & παραβολάς parabolam hanc explicare: Fœnerator
 iste, seu si mauis, creditor, Deus est, qui gratiarum
 suarum talenta nobis mutuat: debitores autem ipsi su-
 mus, cum ea talenta multiplicare, aut eis bene vt negle-
 ximus. Non æquę autem dicere vult omnibus. At inter
 eos qui soluendo non sunt, si æquam omnibus creditor
 Deus gratiam faciat, debitum, hoc est peccata & admissa
 remittendo, indubię plus ille diligere obnoxius, cui
 plura remittuntur debita & admissa. Quod autem po-
 stea Christus dicit: Cui minus dimittur, minus dili-
 git, non est simpliciter intelligendum, sed inter debito-
 res, & eos non ingratos. Maria enim virgo, cui nihil vn-
 quam dimissum est, quia nunquam peccauit, non minus,
 imò magis diligebat, quàm Magdalena, cui multa dimis-
 sa erant. Sicut etiam nonnunquam debitores ingrati, qui
 pluribus acceptis beneficijs, minus tamen diligunt, in
 quo remissionem facit causam dilectionis. Sed vt mu-
 lier suę intentionis certior fieret, & petitionis, contulit
 ei quod petebat, vt cęteros duceret in admirationem.

CAPVT OCTAVVM.

Plurimis turbis & sequētibus seminis multiplicis propo-
 sitā exponit parabolam matrē suā fratresq; suos docet ab
 alijs discerni: mare traiiciens excitatus ventum sedat:
 legionem dæmoniorum à dæmoniaco eiectam per-
 mittit in porcos intrare, & eos in mare submer-
 gere: inde reuersus Iairi filiam suscitatu-
 rus, hæmorrhoißam à profluuiio
 sanat, eamque filiam
 suscitatur.

C c e

Et